

Ewa Jarosz

ORCID: 0000-0002-3207-0148
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Paulina Forma

ORCID: 0000-0001-5634-9250
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Sprawozdanie z posiedzenia seminarium Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN z dnia 15 października 2025 roku

W dniu 15 października 2025 roku odbyło się zdalne seminarium Sekcji Pedagogiki Społecznej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

MSTeams: Identyfikator spotkania: 391 150 620 280 0

Kod dostępu: z5Nt3AW6

Przewodnicząca Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN – profesor dr hab. Ewa Jarosz – powitała uczestników oraz przedstawiła agendę posiedzenia. Nawiązała do planowanego w 2026 roku VII Zjazdu Pedagogów Społecznych, przekazując zebranym wstępne informacje omawiane podczas onlinowego spotkania (24.11.2025) z przedstawicielami jednostki naukowej, tj. Uniwersytetu w Białymstoku, który będzie miejscem realizacji wydarzenia.

Wskazała na przyjętą propozycję tytułu Zjazdu oraz wstępne hasła, obszary rozważań: „Pedagogika społeczna w czasie niepewności. Aktualne wyzwania i działania”:

1. Podmiotowość społeczna – sprawczość – *empowerment* / wzmacnianie sił społecznych i indywidualnych do zmiany;
2. Aktywne obywatelstwo – aktywizm – zaangażowanie społeczne;
3. Metodologia zaangażowana społecznie – badania sprawiedliwe społecznie (*epistemic (in)justice*) – upodmiotowienie badawcze – badania partycypacyjne;

4. Dobrostan a różnorodność społeczna i sytuacyjność życiowa; „nowe” filozofie i modele dobrostanu społecznego i indywidualnego.

W dalszej kolejności udostępniono członkom Sekcji szerszy układ, z którym mogli się zapoznać wcześniej, dołączony drogą e-mailową, rozpoczynając dyskusję wokół tematu.

Przewodnicząca głos oddała prof. dr hab. Wiolecie Danilewicz – koordynującej organizację przyszłorocznego Zjazdu.

Profesor dr hab. Wioletta Danilewicz przekazała członkom dotychczasowe ustalenia, nad którymi współpracowała z dr. hab. Tomaszem Bajkowskim, prof. UwB. Wspomniała o propozycji terminu wydarzenia, wskazując na czerwiec 2026 roku oraz trwające analizy dotyczące docelowej lokalizacji miejsca obrad.

Następnie głos zabrała prof. dr hab. Danuta Urbaniak-Zajac, wspominając, iż w zbliżonym terminie odbywa się seminarium metodologiczne, co może implikować niemożność udziału niektórych pracowników naukowych w Zjeździe Pedagogów Społecznych.

Do dyskusji dołączyła również dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UWM, uściślając dzień przyjazdu (proponowana niedziela) i logistykę związaną z obowiązkami zawodowymi i pozazawodowymi.

W wyniku wymiany doświadczeń i wspólnych refleksji zaproponowano datę Zjazdu na 17–19.06.2026 roku¹.

W dalszej kolejności głos zabrała dr hab. Katarzyna Segiet, prof. UAM, która uszczegółowiła koncepcję dookreślenia zakresu zaproponowanych grup tematycznych Zjazdu:

1. Podmiotowość i sprawczość społeczna oraz aktywne obywatelstwo: zagadnienia podmiotowości społecznej, sprawczość indywidualna i grupowa, aktywizm i zaangażowanie obywatelskie – perspektywa różnych grup społecznych, budowanie zasobów społecznych, wzmacniania sił społecznej zmiany (*empowerment*), uczestnictwo w procesach demokratycznych, rozwijanie odpowiedzialności wspólnotowej, zaangażowania społecznego, krytycyzmu obywatelskiego, społeczeństwo obywatelskie – wymiary, wartości i zagrożenia, nowe wymiary wykluczenia i nierówności społecznych.
2. Nowe perspektywy metodologiczne; metodologie sprawiedliwe i zaangażowane społecznie: nowoczesne podejścia metodologiczne w badaniu zjawisk społecznych, metodologie w badaniach na rzecz zmiany społecznej, zagadnienia metodologii zaangażowanej społecznie, np. w odpowiedzi na koncepcję *epistemic (in)justice*, upodmiotowienie badawcze grup i osób,

---

¹ Ostatecznie ustalony termin: 1–3 czerwca.

- praktyki badawcze z udziałem społeczności, integrację wiedzy eksperckiej i lokalnej, a także modele naukowego współuczestnictwa w procesach zmiany, badania partycypacyjne, metodologiczna propozycja tworzenia nauki i zmian społecznych. Nowe standardy etyczne badań społecznych.
3. Dobrostan i różnorodność w perspektywie współczesnych zjawisk społecznych i wychowawczych: dobrostan – modele, wymiary i wyznaczniki w analizach kondycji życiowej i potrzeb. Dobrostan społeczny oraz indywidualny. „Nowe” filozofie dobrostanu. Różnorodność a dobrostan – perspektywa grup i środowisk, Dobrostan a problemy traumy społecznej i indywidualnej. Dobrostan w perspektywie sytuacyjności życiowej. Czynniki kształtowania/upośledzania dobrostanu. Bezpieczeństwo społeczne i życiowe a dobrostan. Edukacyjne konteksty rozwijania dobrostanu.
  4. Człowiek i wspólnota w czasie niepewności: upadek świata przewidywalnego. Koncepcje nowego świata – wieloperspektywy organizacji i (nie)porządku społecznego. Społeczeństwa w kryzysie i kryzysy w społeczeństwie. Destabilizacja, brak poczucia przewidywalności, utrata sprawstwa. Strategie i sposoby, kierunki radzenia sobie z chaosem, kruchością i nieprzewidywalnością. Nowe filozofie i modele zmiany i przetrwania świata. Bariery oraz potencjały adaptacyjne społeczeństw i osób. Migracje kulturowe, społeczne i cyfrowe. Bezpieczeństwo społeczne i indywidualne.
  5. Jednostka – rodzina – grupa – środowisko; relacje społeczne w czasach niepewności: współczesne przemiany relacji społecznych. Nowe wyzwania w konstruowaniu i realizowaniu ról społecznych. Balansowanie w relacjach w świecie realnym i wirtualnym. Możliwości swobody i sprawstwa w przestrzeni wirtualnej a ograniczenia. Łączy problematykę międzypokoleniową z analizą wspólnot rodzinnych w kontekście zmian technologicznych i kulturowych.
  6. Edukacja społeczna, modelowanie społeczne i projektowanie uniwersalne: perspektywa naukowa i praktyczna w tworzeniu strategii i innowacji społecznych w zakresie tworzenia życia wspólnotowego, poszanowania różnorodności i społecznej odpowiedzialności.
  7. Pedagogika społeczna wobec świata obecnego i przyszłości: rola pedagogów społecznych w interpretowaniu i wyjaśnianiu procesów społecznych. Możliwości i granice aktywizmu społecznego oraz politycznego pedagogów społecznych. Zaangażowanie społeczne i polityczne pedagogów społecznych. Nowoczesne strategie edukacyjne i społeczne w pracy ze społecznościami, grupami i środowiskami doświadczającymi problemów i zagrożeń. Tworzenie refleksji do działania społecznego czy poprzez działanie – perspektywa rozwoju pedagogiki społecznej. Analiza procesów i zmian społecznych czy wzmacniające współdziałanie z grupami i środowiskami.

Członkowie Sekcji podjęli dyskusję nad rewizją programu Zjazdu i przyjęcia koncepcji pięciu grup tematycznych (opracowanych przez dr hab. Katarzynę Segiet, prof. UAM), tj.:

1. CZŁOWIEK I WSPÓLNOTA W CZASACH NIEPEWNOŚCI

Zakres: relacje społeczne, rodzina, grupy i wspólnoty w zmieniającym się świecie. Przemiany więzi i ról społecznych. Balans między indywidualizmem a wspólnotowością. Relacyjność, zaufanie i tożsamość w warunkach niepewności.

Słowa kluczowe: niepewność, relacje, wspólnota, przemiany społeczne, kapitał relacyjny, tożsamość, bezpieczeństwo.

2. PODMIOTOWOŚĆ, SPRAWCZOŚĆ I OBYWATELSTWO

Zakres: podmiotowość indywidualna i zbiorowa, sprawczość społeczna, aktywizm obywatelski, zaangażowanie i solidarność. Wymiary społeczeństwa obywatelskiego i nowe formy uczestnictwa (także cyfrowego).

Połączenie grup: odpowiada w całości dawnej grupie 1, poszerzonej o wymiar cyfrowej sprawczości i mikroaktywizmu.

Słowa kluczowe: *empowerment*, aktywizm, uczestnictwo, społeczeństwo obywatelskie, zaangażowanie, sprawiedliwość społeczna.

3. DOBROSTAN, RÓŻNORODNOŚĆ I WRAŻLIWOŚĆ SPOŁECZNA

Zakres: dobrostan indywidualny i społeczny w kontekście zróżnicowania kulturowego, społecznego, zdrowotnego. Relacje między dobrostanem a nierównością, traumą, bezpieczeństwem i włączeniem społecznym. Edukacyjne i środowiskowe strategie wzmacniania dobrostanu.

Połączenie grup: dawna grupa 3, z elementami z grup 4 i 6 (bezpieczeństwo, edukacyjne konteksty).

Słowa kluczowe: *well-being*, trauma, różnorodność, włączenie, bezpieczeństwo, edukacja wrażliwa społecznie.

4. METODOLOGIE ZAANGAŻOWANE I WSPÓŁTWORZENIE WIEDZY

Zakres: nowe podejścia metodologiczne: badania partycypacyjne, metodologie zaangażowane społecznie, *epistemic justice*, nauka współuczestnicząca, integracja wiedzy eksperckiej i lokalnej.

Połączenie grup: dawna grupa 2 (bez zmian, ewentualnie z odniesieniem do praktyk badawczych w działaniu).

Słowa kluczowe: metodologia partycypacyjna, badania w działaniu, sprawiedliwość epistemiczna, współtworzenie wiedzy, etyka badań.

5. PEDAGOGIKA SPOŁECZNA DZISIAJ I JUTRO

Zakres: rola pedagogiki społecznej w analizie i współkształtowaniu rzeczywistości społecznej. Odpowiedzialność społeczna nauki, zaangażowanie pedagogów w działania środowiskowe, strategie rozwoju dyscypliny wobec przyszłych wyzwań.

Połączenie grup: dawna grupa 7 + wątki projektowania społecznego i edukacji włączającej z grupy 6.

Słowa kluczowe: przyszłość pedagogiki społecznej, rola pedagoga społecznego, innowacje społeczne, projektowanie uniwersalne, etyka i odpowiedzialność.

Uzasadnienie:

1. Blok 1 i 2 – człowiek i społeczeństwo (relacje, sprawczość, wspólnota).
2. Blok 3 – dobrostan i wrażliwość społeczna (perspektywa humanistyczna i pedagogiczna).
3. Blok 4 – narzędzia i metody (refleksja nad badaniami i nauką).
4. Blok 5 – metapoziom i przyszłość dyscypliny.

Propozycja uzasadnienia koncepcyjnego bloków tematycznych Zjazdu Pedagogiki Społecznej:

Współczesny świat stawia przed pedagogiką społeczną pytania o relacje, sprawczość i odpowiedzialność w warunkach dynamicznych przemian społecznych, technologicznych i kulturowych. W obliczu niepewności, fragmentaryzacji i kryzysów – zarówno globalnych, jak i lokalnych – szczególnego znaczenia nabiera refleksja nad kondycją człowieka, wspólnot i instytucji oraz nad rolą pedagogiki społecznej w budowaniu podmiotowości i dobra wspólnego.

Proponowany układ bloków tematycznych odzwierciedla te wyzwania i dąży do zintegrowania różnorodnych perspektyw badawczych, praktycznych i aksjologicznych.

Pierwsze dwa bloki („Człowiek i wspólnota w czasach niepewności” oraz „Podmiotowość, sprawczość i obywatelstwo”) skupiają się na relacjach społecznych, więziach, aktywności i odpowiedzialności jednostek i grup wobec wspólnoty.

Trzeci blok („Dobrostan, różnorodność i wrażliwość społeczna”) dotyczy jakości życia, bezpieczeństwa i inkluzji w kontekście wielowymiarowych nierówności i zróżnicowania.

Czwarty blok („Metodologie zaangażowane i współtworzenie wiedzy”) otwiera przestrzeń do namysłu nad sposobami badania i zmieniania rzeczywistości społecznej poprzez partnerskie, sprawiedliwe i wrażliwe metodologie.

Ostatni blok („Pedagogika społeczna dzisiaj i jutro”) zachęca do refleksji nad tożsamością, misją i przyszłością dyscypliny – nad rolą pedagogów społecznych jako interpretatorów i współtwórców zmiany społecznej.

Całość układu tematycznego ma na celu stworzenie forum dla dialogu między teorią, badaniami i praktyką społeczną – w duchu zaangażowania, odpowiedzialności i solidarności, które od początku stanowią rdzeń pedagogiki społecznej.

Przedstawione przez członków Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN propozycje zestawiono w postaci tabelarycznej.

W wyniku dalszych prac nad koncepcją VII Zjazdu oraz działań organizacyjnych opracowany został komunikat zapowiadający Zjazd².

---

² Program Zjazdu dostępny na stronie: <https://noe.uwb.edu.pl/wydzial/vii-zjazd-pedagogow-spoecznych>.